

Benedictus De Spinoza (1632-1677)

Ethica

God en de mens

- Uit **God** volgt alles en kan alles worden afgeleid. God heeft oneindig veel **attributen**. Alles is in een oneindig **causale** samenhang met elkaar verbonden. Twee attributen van God voor de mens kenbaar: 1) **denken**: het niet-stoffelijke, geestelijke aspect en 2) **uitgebreidheid**: het stoffelijke aspect.
- De **mens** is een integraal onderdeel van de natuur. Mens is 1) Geest en 2) Menselijk lichaam als eindige modussen van God onder respectievelijk de attributen denken en uitgebreidheid.

Lichaam en geest

- Menselijk lichaam (en geest, andere modus, zelfde verhaal) kan op zeer vele wijzen worden aangedaan (indrukken, inwerkingen, invloeden ondergaan). Dit noemen we **affectiones**.
- Er zijn affectiones die het vermogen tot handelen, agendi potentia, beïnvloeden. Dit noemen we **affect**, affectus, hartstocht. Mens is onderworpen aan de hartstochten.
- Menselijke affecten beheersen door te **begrijpen**. Geluk door 1) te handelen naar het voorschrift van de rede, op basis van adequate ideeën, oorzaak te zijn van hun eigen handelen, vrij te zijn. 2) God of de natuur des te meer lief te hebben door functie van affecten in de interactie tussen mens en natuur te begrijpen en te waarderen, noodzakelijke karakter.

Imaginatio en ratio

- De **imaginatio** (verbeelding) is bepalend voor de passies, de subjectieve beleving van de objecten, niet de objecten zelf. De imaginatio levert ongeordende, toevallige, verwarde, beperkte, partiele en subjectgebonden kennis op, geen adequate kennis, maar is een noodzakelijk en onontbeerlijk deel van het kenproces. Wie een affect ondergaat en de kracht ervan ervaart, doorziet op dat moment het imaginaire karakter niet.
- Vanuit **ratio** (rede) algemene wetmatigheden doorgronden mbt imaginatio. Adequate kennis door ratio en scientia intuitiva, en van daaruit handelen.

Ethiek

- Ieder wordt aangetrokken dan wel afgestoten, op grond van de wetten van zijn eigen aard, tot wat volgens zijn oordeel goed dan wel kwaad is, oftewel voordelig dan wel nadelig voor zijn streven tot **zelfhandhaving**.
- Leven volgens de voorschriften van de **rede**. Mensen worden niet vrij geboren. Aanzienlijke vrijheid via rede, maar niet onbeperkt.
- 'goed' en 'kwaad' zijn subjectieve vertalingen van het besef gesteund dan wel tegengewerkt te worden in het streven tot zelfhandhaving. Vrije mensen zouden zonder die illusies deugdzzaam leven, omdat ze zouden inzien dat hun eigen belang het meest gediend is met een harmonieuze omgang met anderen.
- Inzichten: 1) er is niets nuttiger voor een mens dan om zijn bestaan te handhaven en van een redelijk leven te genieten, 2) we blijven deel van de natuur als geheel, 3) berusten in de inperkingen van ons vermogen tot handelen.

Liefde tot God en intuitio

- Amor intellectualis Dei, verstandelijke liefde tot God, combinatie van liefde tot God en verstandelijke kennis. Liefde tot God bestaat uit vreugde en de idee van God als eeuwige oorzaak van die vreugde. Geeft de hoogst mogelijke gemoedsrust.
- Intuitio, kennis van de hoogste soort, toont ons de dingen zoals ze werkelijk zijn, als modi van de ene goddelijke substantie, die eeuwig is, niet altijd durend, maar zonder duur. Daarmee is die kennis ook 'eeuwig', en datzelfde geldt voor de geest.
- Geen beloning of straf. Het geluk is de deugd zelf: door deugdzzaam te leven ervaren we vreugde.